

ИЗВОРНИ НАУЧНИ РАДОВИ

УДК/UDC 341.24:341.218.3(497.1)
DOI: 10.7251/GPFIS1301001A

ИЗВОРНИ НАУЧНИ РАД / ORIGINAL SCIENTIFIC ARTICLE

Примљен: децембар 2012.

Received: December 2012.

Оливер Антић

Правни факултет Универзитета у Београду
Правни факултет Универзитета у Источном Сарајеву

НЕКЕ НАПОМЕНЕ О СПОРАЗУМУ О ПИТАЊИМА СУКЦЕСИЈЕ¹

Аутор у раду говори о Споразуму о питањима сукцесије који је потписан у Бечу 29. јуна 2001. године између пет суверених и равноправних Држава сукцесора бивше СФРЈ – Босне и Херцеговине, Републике Хрватске, Републике Македоније, Републике Словеније и Савезне Републике Југославије. Споразум има циљ да се међу Државама сукцесорима утврди и одреди правилна расподела права и обавеза, активе и пасиве бивше заједничке државе СФРЈ. Анализирајући одредбе Споразума и њихову примену, аутор закључује да постоји недоследна примена од стране појединих држава сукцесора, као и озбиљна неизбалансираност у елементима Споразума. Примера ради, Прилог Б се неоправдано ужурбано примењивао, док се прилози Е и Г готово и нису помакли са мртве тачке, а све на штету интереса грађана Р. Србије, и избеглица у Р. Србији. Без синхронизације у примени Споразума о питањима сукцесије као целине, овај неповољни тренд би се наставио.

Кључне речи: Споразум о питањима сукцесије; Државе сукцесори; Консензус; Примена.

*

Споразум о питањима сукцесије потписан је у Бечу 29. јуна 2001. године између пет суверених и равноправних Држава сукцесора бив-

¹ Овај рад је сачињен у складу са Пројектом „Развој правног система Србије и хармонизација са правом ЕУ (правни, економски, политички и социолошки аспекти)“.

ше СФРЈ – Босне и Херцеговине, Републике Хрватске, Републике Македоније, Републике Словеније и Савезне Републике Југославије.

Наведени Споразум има циљ да се међу Државама сукцесорима утврди и одреди правилна расподела права и обавеза, активе и пасиве бивше заједничке државе СФРЈ. Све бивше републике ратификовале су наведени Споразум. Тадашња СРЈ ратификовала је наведени Споразум 2002. године и то Законом о потврђивању споразума о питањима сукцесије, док га је последња ратификовала Република Хрватска, 3. марта 2004. године, након чега је предметни Споразум ступио на снагу.

Поред општег дела, Споразум чине и седам Прилога који се тичу: покретне и непокретне имовине (Прилог А), дипломатске и конзуларне имовине (Прилог Б), финансијске активе и пасиве, осим оне која је дата у Додатку Споразума (Прилог Ц), архива (Прилог Д), пензија (прилог Е), осталих права, интереса и обавеза (Прилог Ф) и приватне својине и стечених права (Прилог Г).

Закон о потврђивању споразума о питањима сукцесије има три члана. У члану 1, потврђује се Споразум који је потписан на енглеском језику. У члану 2, наводи се да је извршен превод на српски језик, а у 3. члану да Закон о потврђивању Споразума о питањима сукцесије ступа на снагу осмог дана од дана објављивања.

Општи део Споразума садржи уводни део и тринаест чланова. У уводном делу Споразума наведено је да: „Босна и Херцеговина, Република Хрватска, Република Македонија, Република Словенија и Савезна Република Југославија, које представљају пет суверених равноправних Држава сукцесора бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, свесни потребе да, у интересу свих Држава сукцесора и њихових грађана, као и у интересу стабилности у региону и добрих међусобних односа, реше питања сукцесије Држава које су се појавиле после распада бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, након разговора и преговора вођених о бившој Југославији, под покровитељством Међународне конференције о бившој Југославији и високог представника, с циљем да утврде и одреде међу њима праведну расподелу права, обавеза, активе и пасиве бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, поступајући у оквиру мандата датог Високом представнику Одлуком Конференције о примени мира, која је одржана у Лондону 8–9. децембра 1995. године, и у светлу Споразума између Држава сукцесора и декларација које су усвојили Савет за примену мира и његов Управни одбор, имајући у виду да је Савет безбедности у својој Резолуцији 1022 (1995) потврдио потребу решавања на бази консензуса отворених питања сукцесије, потврђујући Одлуку донету 10. априла 2001. године у

вези са поделом активе бивше СФРЈ у Банци за међународно поравнање (чији се текст даје у додатку овог Споразума), показујући своју спремност да сарађују на решавању преосталих отворених питања сукцесије у складу са међународним правом, споразумели су се о следећем:“

Из уводног дела јасно се може закључити да је наведени Споразум закључен после дугогодишњих преговора у вези са решавањем питања имовине бивших република СФРЈ. Обавеза свих Држава сукцесора је да поштују наведени Споразум и да га примењују у складу (и) са међународним правом.

У члану 1, наводи се да: „За потребе овог Споразума, 'СФРЈ' означава бившу Социјалистичку Федеративну Републику Југославију”. Чланом 1 објашњено је да ће се користити скраћеница „СФРЈ“ и шта та скраћеница значи.

У члану 2, наводи се да: „Свака Држава сукцесор прихвата принцип да у сваком тренутку мора предузети неопходне мере да се спречи губитак, оштећење или уништење државних архива, државне имовине и средстава СФРЈ за које су у складу с одредбама овог Споразума, једна или више других Држава сукцесора заинтересоване”. Члан 2 обавезује Државе сукцесоре да на време преузму неопходне мере да спрече губитак, оштећење или уништење државних архива, државне имовине и средства Социјалистичке Федеративне Републике Југославије.

У члану 3, наводи се да: „У доле наведеним прилозима изложени су појмови под којима се решава предмет сваког од Прилога: Прилог А: Покретна и непокретна имовина; Прилог Б: Дипломатска и конзуларна имовина; Прилог Ц: Финансијска актива и пасива (осим оне која се даје у Додатку овог Споразума); Прилог Д: Архиве; Прилог Е: Пензије; Прилог Ф: Остала права, интереси и обавезе; Прилог Г: Приватна својина и стечена права.“ Чланом 3 тачно се прецизира да уз предметни Споразум има и седам Прилога.

У члану 4, наводи се: „1) Установљава се Стални мешовити комитет који је сачињен од високих представника сваке од Државе сукцесора, којима у раду могу помагати стручна лица; 2) Главни задатак овог Комитета је праћење ефикасности примене овог Споразума и представљаће форум на којем се могу разматрати питања која настају током његове примене. Комитет може уколико буде неопходно, да да одговарајуће препоруке владама Држава сукцесора; 3) Први формални састанак Сталног мешовитог комитета ће се одржати, на иницијативу Владе Републике Македоније, у року од два месеца од дана ступања на снагу овог Споразума. Комитет се може неформално

састати, на привременој основи, у било ком периоду који одговара Државама сукцесорима након потписивања овог Споразума; 4) Комитет ће установити своја сопствена правила процедуре.“

Чланом 4 установљава се Стални мешовити комитет у којој су представници сваке Државе сукцесора и да њима могу помагати и експерти из одређених области. Основни задатак овог Комитета је праћење ефикасног спровођења овог Споразума. Даље, Комитет ће расправљати сва спорна питања, а Комитет може дати препоруке владама Држава сукцесора тако да је Комитет практично предвиђен као значајан орган на путу за решавање спорних питања.

Члан 5 предвиђа да: „1) Разлике које могу да настану у погледу тумачења и примене овог споразума, првенствено ће се решавати преговорима између заинтересованих Држава; 2) Уколико се те разлике не могу решити преговорима у року од месец дана од тренутка пријема првог таквог саопштења, заинтересоване Државе ће, на основу преговора: а) упутити случај на одлучивање ауторитативне личности по њиховом избору, са циљем доношења бржег и ауторитативног решења која ће се поштовати, а које може, ако треба, да одреди одређене временске рокове за предузимање акција; или б) упутити случај на решавање Сталном мешовитом комитету основаном на основу члана 4 овог Споразума; 3) Разлике које могу да настану у пракси око тумачења термина који се користе у овом Споразуму или било ком другом наредном споразуму који може да произађе током спровођења прилога овог Споразума, могу се, на предлог било које заинтересоване Државе, додатно упутити на обавезујуће експертско решавање које врши један експерт (који није држављанин било које уговорне стране овог Споразума) кога споразумно именују стране у спору, или, у одсуству договора, председник Суда за мирене и арбитражу ОЕБС-а. Експерт ће утврдити сва питања процедуре након консултовања са странама које траже такво стручно решавање, уколико то сматра потребним, са чврстом намером да обезбеди брзо и делотворно решавање разлика; 4) Поступак који се предвиђа у ставу 3 овог члана биће стриктно ограничен на тумачења термина коришћених у споразумима о којима је реч, и неће ни под којим условима дозволити експерту да одређује практичну примену ових споразума. Наведени поступак посебно се неће односити на: а) Додатак Споразуму; б) Чланове 1, 3 и 4 Прилога Б; ц) Чланове 4 и 5 (1) Прилога Ц; д) Члан 6 Прилога Д; 5) Претходни параграфи овог члана неће утицати на права или обавезе Страна уговорница у овом Споразуму на основу било које одредбе на снази која их обавезује у погледу решавања спорова.”

У члану 5 предвиђа се да ако у тумачењу и примени Споразума дође до разлика у вези са неким питањима која се не могу решити

дискусијом између Држава сукцесора, тада се може предмет упутити независном лицу које саме Државе сукцесори изаберу да би се постигла ауторитативна и брза одлука, а која ће се и поштовати. Та одлука треба да одреди и конкретне временске рокове за радње које треба да се предузму. Даље, овај Споразум предвиђа и прецизиран начин решавања спорова путем експерата који нису држављани ни једне Државе сукцесора. Ако државе не именују споразумно експерта, онда председник Суда за мирење и арбитражу ОЕБС-а именује експерта. Важно је да лице које је у функцији експерта доноси стручно тумачење коришћених у овом Споразуму и не може имати овлашћење да утврђује практичну примену било ког дела Споразума.

У члану 6, наводи се да: „Прилози уз овај Споразум и Додаци уз овај Споразум и Прилоге чине саставни део овог Споразума.“ Члан 6 утврђује да Прилози од А до Г, а који су наведени у члану 3, чине саставни део овог Споразума.

У члану 7, наводи се да: „Овај Споразум, заједно са било којим наредним споразумима неопходним за спровођење Прилога овог Споразума, коначно решава питање заједничких права и обавеза Држава сукцесора у односу на питања сукцесије која су обухваћена овим Споразумом. Чињеница да се овај Споразум не бави неким другим питањима која се не односе на сукцесију, није на штету права и обавеза Држава, страна уговорница по овом Споразуму, у односу на таква друга питања.“ Члан 7 утврђује да овај Споразум као и његови Прилози решавају коначно питање заједничких права и обавеза Држава сукцесора.

У члану 8, наводи се да: „Свака Држава сукцесор ће на бази реципроцитета, а у складу са својим унутрашњим законодавством, предузимати неопходне мере да обезбеди спровођење одредби овог Споразума како би биле прихваћене и делотворне у њеним судовима, већима и телима, као и да друге Државе сукцесори и њихови држављани имају приступа тим судовима, већима и телима ради обезбеђења примене овог Споразума.”

Члан 8 утврђује да Државе сукцесори на основу реципроцитета имају обавезу да преузму све потребне мере да одредбе овог Споразума спроводе њихови судови и други надлежни државни органи. Држављани било које Државе сукцесора имају слободан приступ како судовима тако и другим надлежним органима ради примене питања из овог Споразума.

У члану 9, наводи се да ће се: „Споразум спроводити у доброј вери према Повељи Уједињених нација од стране Држава сукцесора и у сагласности са међународним правом.“ Чланом 9 утврђује се да је

обавеза свих Држава сукцесора да поштују наведени Споразум и да га примењују у складу са међународним правом и Повешљом Уједињених нација. Ова одредба је од великог значаја и за тумачење, одн. примену Споразума, јер примена правила међународног права подразумева не само писано међународно право, већ и добре обичаје који су постали део међународног правног поретка, затим неспорне и владајуће научне и стручне ставове.

У члану 10, наводи се да: „Није дозвољено стављати резерве на овај Споразум“, а у члану 11 наводи се да: „1) Овај Споразум подлеже ратификацији; 2) Инструменти ратификације депонују се што је могуће пре код Депозитара из члана 13 овог Споразума. Депозитар обавештава Државе сукцесоре и Канцеларију високог представника о датуму депоновања сваког инструмента ратификације.“

У члану 12, наводи се да: „1) Овај Споразум ступа на снагу тридесетог дана након депоновања петог инструмента ратификације. Депозитар ће обавестити Државе сукцесоре и Канцеларију високог представника о датуму ступања на снагу; 2) Без обзира на параграф 1 овог члана, члан 4(3) овог Споразума, члан 5 Прилога А, чланове 1 и 5–6 Прилога Б и члан 6 и додатка Прилога Ц ће се у складу са њиховим условима привремено примењивати након датума потписивања овог Споразума.“ А, у члану 13(1) Високи представник ће депоновати један оригинални примерак овог Споразума код генералног секретара Уједињених нација, који делује као депозитар; 2) Депозитар ће, након ступања на снагу овог Споразума, обезбедити његову регистрацију у складу са чланом 102 Повеље Уједињених нација.“

Наиме, чланови 10, 11, 12 и 13 практично чине целину, где се као право утврђује да приликом ратификације Државе сукцесори не могу стављати резерве на предметни Споразум односно на његове било које делове. Депозитар предметног Споразума је генерални секретар Уједињених нација, а Високи представник депонује један оригинални примерак предметног Споразума Генералном секретару УН. Депозитар односно генерални секретар Уједињених нација обезбеђује регистрацију предметног Споразума сходно Повељи Уједињених нација.

У прилогу Споразума, по питањима сукцесије обрађено је и Средства код БИС-а, где се наводи да: „1. Пет делегација, које су као равноправне Државе сукцесори учествовале у преговорима о решавању питања сукцесије која су настала после распада СФРЈ, сагласиле су се (у наставку договора који су претходно постигнути у име народних банака Држава сукцесора) да се средства бивше СФРЈ (злато и друге резерве и акције) које се налазе код Банке за међународно поравнање поделе између њих у следећим сразмерама: Босна

и Херцеговина 13,20 %, Хрватска 28,49 %, Македонија 5,40 %, Словенија 16,39 %, Савезна Република Југославија 36,52 %; 2. Сагласност пет Делегација са напред наведеном поделом дата је на основу договора постигнутих на састанцима одржаним 21–23. фебруара и 9–10. априла 2001. године, и нема никаквог утицаја на оно што би могло да се договори у погледу поделе било којих других средстава.“ Наведени прилог утврђује поделу средстава злата и других резерви и акције у процентима свакој Држави сукцесора.

Прилог А Споразума односи се на Покретну и непокретну имовину, и има девет чланова како следи: „(Члан 1) – 1) С циљем постизања праведног решења, покретна и непокретна државна имовина федерације која је била конституисана као СФРЈ ('државна имовина') преноси се на Државе сукцесоре у складу са следећим одредбама чланова овог прилога; 2) Остала имовинска права и интереси СФРЈ регулисани су Прилогом Ф овог Споразума; 3) Приватна својина и стечена права грађана и осталих правних лица СФРЈ регулисана су Прилогом Г овог Споразума. (Члан 2) – 1) Непокретна државна имовина која се налазила на територији СФРЈ преноси се Држави сукцесору на чијој се територији та имовина налазила; 2) Државе сукцесори ће на најбољи начин настојати да помогну једна другој у спровођењу својих дипломатских и конзуларних активности, обезбеђивањем одговарајуће имовине на њиховим односним територијама. (Члан 3) – 1) Покретна материјална државна имовина СФРЈ која се налазила на територији СФРЈ прећи ће на Државу сукцесора на чијој се територији та имовина налазила на дан када је ова прогласила своју независност; 2) Параграф 1 овог члана неће се примењивати на покретну материјалну државну имовину од велике важности за културну баштину једне од Држава сукцесора и која је изворно са територије те државе, као што су: уметничка дела, рукописи, књиге и други предмети од уметничког, историјског или археолошког интереса за ту државу; и научне збирке и значајне збирке књига или архива који ће приписати тој држави. Таква имовина ће бити идентификована од стране заинтересоване Државе сукцесора у што краћем року, али не касније од две године од датума ступања на снагу овог Споразума; 3) Уколико је покретна материјална имовина државе СФРЈ (осим војне имовине), пренета на једну од Држава сукцесора у складу са параграфом 1 овог члана, била изнета без дозволе са територије на којој се налазила од стране неке друге Државе сукцесора, та држава ће обезбедити повраћај исте у што краћем могућем року или исплатити пуну накнаду за изнесену имовину. (Члан 4) – 1) Независно од параграфа 1 члана 3 овог Прилога, покретна материјална Државна имовина СФРЈ која је представљала део војне имовине те државе, биће предмет по-

себних аранжмана који треба да се договоре између заинтересованих Држава сукцесора; 2) У односу на материјалну покретну и непокретну имовину бивше Југословенске народне армије која је коришћена у цивилне сврхе, аранжмани који се наводе у параграфу 1 овог члана ће признавати важност члана 2(1) и 3(1) овог Прилога. (Члан 5) – 1) Државе сукцесори ће основати Мешовити комитет за сукцесију покретне и непокретне имовине, који ће осигурати правилну примену одредби овог Прилога које се односе на материјалну покретну и непокретну имовину (осим војне имовине) и решавати било које проблеме који могу да се појаве у току њихове примене; 2) Мешовити комитет ће почети са радом у року од три месеца од дана потписивања овог Споразума. (Члан 6) – Држави сукцесору, на чијој се територији налази непокретна и материјална покретна имовина, за потребе овог Прилога, остаје да одлучи да ли је таква имовина представљала државну имовину СФРЈ у складу са међународним правом. (Члан 7) – Када се, у складу са овим Прилогом, имовина преноси на једну од Држава сукцесора, власништво и право у односу на такву имовину важиће од дана када је ова прогласила своју независност, а правни основ и остала права у односу на ту имовину сваке друге Државе сукцесора, сматраће се од тог датума ништавим. (Члан 8) – 1) Када се материјална покретна и непокретна државна имовина СФРЈ преноси на једну од Држава сукцесора у складу са члановима 1 до 3 овог Прилога, та имовина неће бити предмет процене у сврхе овог Споразума, и неће постојати обавеза плаћања било какве надокнаде за пренос те имовине на односну Државу сукцесора; 2) Међутим, уколико било која Држава сукцесор сматра да примена чланова 1 до 3 овог Прилога резултира у знатно неједнакој расподели државне имовине СФРЈ (осим војне имовине) између Држава сукцесора, она може покренути то питање на Мешовитом комитету установљеном на основу члана 5 овог Прилога. Мешовити комитет, једногласном одлуком, може у таквим околностима да предузме активности које он сматра примереним. (Члан 9) – Одредбе овог Прилога неће имати никаквог утицаја на одредбе Прилога Б и Д који се односе на дипломатску и конзуларну имовину и архиве.“

Прилогом А Споразума о питањима сукцесије регулисана је подела државне имовине, односно имовине чији је власник била СФРЈ. Тако, у Прилогу А предвиђено је да се непокретна имовина СФРЈ преноси на ону Државу сукцесора на чијој се територији налази, док је подела покретне имовине СФРЈ уређена тако што је предвиђено да на Државу сукцесора прелази она покретна имовина која се налазила на њеној територији, на дан када је та држава прогласила независност.

Од претходно наведеног, постоји изузетак који се односи на покретну државну имовину од велике важности за културну баштину једне од Држава сукцесора и која је изворно са територије те државе. Имовина која се може изузети од општег правила подразумева уметничка дела, рукописе, књиге и друге предмете од уметничког, историјског или археолошког интереса за ту државу, као и научне збирке и значајне збирке књига или архива који ће приписати тој држави. За наведену имовину, предвиђено је да ће, уколико је изнета са територије Државе којој је припала, бити враћена у што краћем року или ће за исту бити исплаћена адекватна накнада. Од наведеног режима, изузета је војна имовина за коју је предвиђено да буде предмет посебних билатералних аранжмана, с тим што је општем начину регулисања препуштена и војна имовина која је коришћена у цивилне сврхе.

Као датум стицања својине на покретној и непокретној имовини, сматра се дан проглашења независности Државе сукцесора којој је наведена имовина припала, док сва права у односу на ту имовину која је дотад имала нека друга Држава сукцесор од тог датума се сматрају ништавим. Међутим, уколико било која Држава сукцесор сматра да примена одредаба овог Прилога доводи до знатно неједнаке расподеле државне имовине СФРЈ (осим војне имовине) између Држава сукцесора, она може покренути то питање на Мешовитом комитету који може, једногласном одлуком, у таквим околностима предузети активности које он сматра примереним.

Како и уметничка дела потпадају под имовину чија је подела регулисана овим Прилогом, те како није до краја спроведена њихова подела, то овај Прилог и даље није заокружен у смислу коначног решења поделе наведене имовине.

Прилог Б односи се на Дипломатску и конзуларну имовину и има седам чланова како следи: „(Члан 1) – 1) На име привремене и делимичне поделе дипломатске и конзуларне имовине СФРЈ, Државе сукцесори су изабрале, следеће непокретности за расподелу између њих: Босна и Херцеговина – Лондон (Амбасада), Хрватска – Париз (Амбасада), Македонија – Париз (Генерални конзулат), Словенија – Вашингтон (Амбасада), Савезна Република Југославија – Париз (Резиденција); 2) Свака активност која је потребна да би се омогућило свакој од Држава сукцесора да уђе у посед непокретности која јој је додељена, биће окончана у периоду од шест месеци од дана потписивања овог Споразума. (Члан 2) – 1) Дипломатска и конзуларна имовина ће бити подељена првенствено према врсти објекта (тј. непокретности), а не путем новчаних накнада; 2) У тој расподели, Босна и Херцеговина и Македонија ће имати веће учешће него што би имале

према кључу за расподелу ММФ-а, или било којим другим повољнијим мерилима по Босну и Херцеговину и Македонију у погледу расподеле такве имовине. (Члан 3) – Дипломатска и конзуларна имовина, осим оне које су државе стекле у складу са чланом 1 овог Прилога, дели се тако да укупна и коначна подела у природи тих непокретности (укључујући ону која је стечена у складу са чланом 1 одражава што је могуће верније следеће процентуалне вредности за сваку Државу: Босна и Херцеговина 15,0 %, Хрватска 23,5 %, Македонија 8,0 %, Словенија 14,0%, Савезна Република Југославија 39,5%. (Члан 4) – 1) У листи која се прилаже као додаток овог Прилога, наводи се дипломатска и конзуларна имовина СФРЈ. На тој листи, наведена имовина је груписана према географском региону. Свака Држава сукцесор ће, у оквиру географске области, имати права на сразмерно учешће у тим непокретностима, како је предвиђено у члану 3; 2) Подела имовине вршиће се споразумно између пет држава. Када споразум о подели имовине не може да се постигне, Државе сукцесори усвајају поступак према коме имовина коју изабере само једна држава припада тој држави, а уколико две или више држава изаберу исту имовину, те државе ће се међусобно консултовати о томе која ће стећи право на ту непокретност; 3) Процена дата у 'Извештају од 31. децембра 1992. године о процени активе и пасиве бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије на дан 31. децембра 1990. године' представља основу за сразмерну поделу имовине; 4) Покретна државна имовина СФРЈ која представља саставни део дипломатске и конзуларне имовине ће бити пренета оној Држави сукцесору која уђе у посед такве дипломатске и конзуларне имовине; 5) Покретна државна имовина СФРЈ која представља саставни део дипломатске и конзуларне имовине, а која је од велике важности за културну баштину једне од Држава сукцесора, биће пренета на ту државу. (Члан 5) – Државе сукцесори ће основати Мешовити комитет састављен од једнаког броја представника из сваке државе како би се обезбедило ефикасно спровођење чланова 3 и 4 овог Прилога. Функције Мешовитог комитета ће укључити: а) проверу и по потреби допуну Листе имовине која се наводи у члану 4(1); б) оцену правног статуса сваке имовине, њено физичко стање, и било које финансијске обавезе везане за њу; ц) утврђивање вредности сваке имовине, уколико се за то покаже потреба. (Члан 6) – Мешовити комитет почеће са радом на привременој основи у року од три месеца од датума потписивања овог Споразума. (Члан 7) – Свака Држава сукцесор, која је у положају да одржава или врши поправке било које дипломатске или конзуларне имовине СФРЈ предузимаће неопходне мере у том циљу, имајући у виду: а) принцип да у свако доба мора да предузме неопходне мере ради спречавања губитка или штета или оштећења на таквој имовини;

б) обавезу да плати накнаду за било који губитак, оштећење или уништење који настају због пропуста да се такве мере предузму.“

Прилогом Б Споразума о питањима сукцесије регулисано је питање поделе дипломатске и конзуларне имовине, и управо због специфичности, и у немалом броју случајева вредности имовине која је предмет регулисања овог Прилога, ово је поред Прилога Г, о коме ће касније бити речи, још увек актуелан и Прилог са већим бројем отворених питања.

Овим Прилогом предвиђено је да ће већина непокретности бити подељена према врсти објеката, а не путем новчаних средства. Предвиђено је да се предметна имовина подели тако да укупна и коначна подела у природи тих непокретности одражава што је могуће верније следеће процентуалне вредности за сваку Државу: Босна и Херцеговина 15,0 %; Хрватска 23,5 %; Македонија 8,0 %; Словенија 14,0% и Савезна Република Југославија 39,5%. Треба напоменути и да су већ самим Споразумом одређени објекти подељени између Држава сукцесора, па је тако БиХ припала Амбасада у Лондону, Хрватској Амбасада у Паризу, Словенији Амбасада у Вашингтону, а СРЈ резиденција у Паризу.

Саставни део Прилога Б чини и листа целокупне дипломатске и конзуларне имовине подељене по географским регионима, тако да свака Држава има право на учешће у одређеном географском региону према претходно одређеном кључу у процентима.

Предвиђено је да се подела имовине врши споразумно између држава, а да када споразум о подели имовине не може да се постигне, Државе сукцесори усвајају поступак према коме имовина коју изабере само једна држава припада тој држави, а уколико две или више држава изабере исту имовину, те државе ће се међусобно консултовати о томе која ће стећи право на ту непокретност.

Основу за сразмерну поделу имовине представља Процена дата у 'Извештају од 31. децембра 1992. године о процени активе и пасиве бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије на дан 31. децембра 1990. године'.

Покретна државна имовина СФРЈ која представља саставни део дипломатске и конзуларне имовине биће пренета оној Држави сукцесору која уђе у посед такве дипломатске и конзуларне имовине, док ће покретна државна имовина СФРЈ која представља саставни део дипломатске и конзуларне имовине, а која је од велике важности за културну баштину једне од Држава сукцесора, бити пренета на ту државу.

Споразумом је предвиђено да свака Држава сукцесор, која је у положају да одржава или врши поправке било које дипломатске или конзуларне имовине СФРЈ предузима неопходне мере с тим циљем, имајући у виду принцип да у свако доба мора да предузме неопходне мере ради спречавања губитка или штета или оштећења на таквој имовини, као и обавезу да плати накнаду за било који губитак, оштећење или уништење који настају због пропуста да се такве мере предузму. Треба напоменути да је управо претходна одредба створила извесне проблеме, будући да је држава која се старала о одређеном објекту до његове коначне поделе, у наведени могла уложити веома велика новчана средства, а да притом за то не добије никакву надокнаду или компензацију. Такође, постојала су и одуговлачења са преузимањем одређених објеката од стране држава којима су припали, те је држава која се о њима старала и за то време улагала своја средства, иако се више не може говорити о адекватној примени поменуте одредбе (нпр. резиденција у Риму).

Прилогом Б предвиђено је и формирање Мешовитог комитета састављеног од једнаког броја представника из сваке државе како би се обезбедило ефикасно спровођење овог Прилога, кроз проверу и по потреби допуну Листе имовине, оцену правног статуса сваке имовине, њено физичко стање, и било које финансијске обавезе везане за њу, као и утврђивање вредности сваке имовине, уколико се за то покаже потреба.

Прилог Ц односи се на финансијску активу и пасиву и садржи десет чланова, како следи: „(Члан 1) – Финансијска актива СФРЈ укључује сва финансијска добра СФРЈ (као што су готовина, монетарно злато и други племенити метали, депозитни рачуни и хартије од вредности) који обухватају посебно: а) рачуне и другу финансијску активу која се води на име Савезне владе, савезних органа и организација СФРЈ; б) рачуне и другу финансијску активу на име Народне банке Југославије; ц) девизне резерве, које обухватају злато и друге племените метале, СФРЈ или Народне банке Југославије; д) износи које потражује Народна банка Југославије од банака у другим земљама који представљају резултат незавршених међубанкарских клириншких аранжмана; такве земље су обухваћене, али нису ограничене на оне које се наводе у Додатку 2 овог Прилога; е) финансијске квоте и права вучења СФРЈ, Народне банке Југославије и других савезних органа и институција у међународним финансијским организацијама, као и финансијску активу која се води код таквих организација; ф) осталу активу СФРЈ, која укључује износе које потражује Народна банка Југославије или СФРЈ од дужника, других од оних који су обухваћени горе наведеним ставовима а)–е). (Члан 2) – 1)а) Фи-

нансијска пасива СФРЈ укључује (предмет параграфа 2 и 3 овог члана) дугове СФРЈ, дугове за које је гарантовала СФРЈ и финансијске обавезе СФРЈ, који се састоје пре свега од: *i*) спољног дуга СФРЈ према званичним кредиторима и Међународним финансијским институцијама; *ii*) спољног дуга СФРЈ према комерцијалним повериоцима; *iii*) дугова које Народна банка Југославије треба да плати банкама у другим земљама који су резултат незавршених међубанкарских клириншких аранжмана. Такве земље су укључене, али се не ограничавају на, оне друге које су наведене у Додатку 2 овог Прилога; *iv*) спољни дуг СФРЈ повериоцима изван оних који се горе наводе под *i*) и *iii*) б) Спољни дугови који се горе наводе у *i*)–*iv*) распоређени су дугови уколико се крајњи корисник задужења налази на територији одређене Државе сукцесора или групе Држава сукцесора. Распоређени дугови нису предмет сукцесије и биће прихваћени од стране Држава сукцесора на чијој се територији крајњи корисник налази; ц) Обавезе СФРЈ, Народне банке Југославије или других савезних органа према међународним финансијским организацијама обухваћене су под спољним дугом СФРЈ; 2) Финансијске обавезе обухваћене сходно параграфу 1 овог члана не укључују финансијске обавезе СФРЈ по Споразуму закљученом између СФРЈ и Италије на дан 18. фебруара 1983. године о коначном решавању међусобних обавеза; 3) Остале финансијске обавезе укључују: а) Гаранције СФРЈ или Народне банке Југославије за депоноване штедне улоге у чврстој валути код комерцијалних банака и у било којој од њених филијала у било којој од Држава сукцесора пре датума проглашења њихове независности; б) Гаранција СФРЈ за штедне улоге депонованих пре одређених датума код Поштанске штедионице и њених филијала у било којој од Република СФРЈ. (Члан 3) – 1) Већи део активе и пасиве СФРЈ је већ у пракси распоређен на основу споразума између Држава сукцесора или споразума између њих појединачно и одговарајућих институција, наиме: а) Улога СФРЈ у активи и пасиви Међународног монетарног фонда; б) Улога СФРЈ у Светској банци и њеним афилијацијама; ц) Обавеза СФРЈ у Светској банци; д) Улога СФРЈ у Европској банци за Реконструкцију и Развој, Афричкој банци за развој и Интер-Америчкој банци за развој; е) Дугова СФРЈ према Европској инвестиционој банци; ф) Злата и осталих резерви и улога СФРЈ у Банци за међународна поравнања у Базелу; г) Гаранција СФРЈ за штедњу депоновану пре одређених датума код Поштанске штедионице и њених филијала; х) Онај део званичног спољног дуга СФРЈ члановима тзв. 'Париског клуба' који је био прихваћен од стране одређених Држава сукцесора у сразмерама одређеним споразумима између сваке од њих и чланова 'Париског клуба' поверилаца; и) Онај део спољног комерцијалног дуга СФРЈ према банкама (тзв. 'Лон-

донског клуба') по Новом финансијском споразуму из 1988. године, који је био прихваћен од стране одређених Држава сукцесора у сразмерама одређеним споразумима између сваког од њих и чланица 'Лондонског клуба' поверилаца; 2) У вези са подпараграфима х) и ii) горе наведеног параграфа 1, четири од пет Држава сукцесора су закључиле споразуме са повериоцима 'Париског клуба' и 'Лондонског клуба'. Преостала Држава сукцесор, Савезна Република Југославија, ће преузети одговорност за све своје распоређене дугове према повериоцима 'Париског клуба' и 'Лондонског клуба' и свог удела у нераспореденом дугу тим повериоцима. Овим се очекује разрешење преосталих потраживања 'Париског клуба' и 'Лондонског клуба' од СФРЈ. У садашњем тренутку немогуће је предвидети резултате овог решења, али ће решавање питања потраживања од стране СФРЈ са повериоцима 'Париског клуба' и 'Лондонског клуба', као између Држава сукцесора, разрешава закључно њихове обавезе према 'Париском клубу' и 'Лондонском клубу' поверилаца. Државе сукцесори ће окончати било који постојећи судски поступак или финансијско потраживање између сваке од њих у односу на потраживања 'Париског клуба' и 'Лондонског клуба' поверилаца након потписивања овог Споразума, и неће покретати у будућности било који други такав судски поступак или финансијско потраживање, које год да је резултирајуће решење обавеза од стране СРЈ према 'Париском клубу' и 'Лондонском клубу'; 3) Расподела из параграфа 1 овог члана је коначна и неће се поново покретати од стране било које Државе сукцесора у контексту решавања питања Сукцесије. (Члан 4) – Расподела активе на нето основи укључује: а) власништво СФРЈ у износу од 27% улога у капиталу Југословенске банке за међународну економску сарадњу, које је постојало пре промене те Банке у комерцијалну банку, биће распоређено између Држава сходно пропорцијама договореним у члану 5(2); б) нето износи који доспевају Народној банци Југославије од банака у другим земљама, која су резултат неусаглашених међубанкарских клириншких аранжмана, биће усаглашена и распоређена сходно договореним пропорцијама наведеним у члану 5(2). Такве земље су укључене, али се не ограничавају на оне које се наводе у Додатку 2 овог Прилога. (Члан 5) – 1) Страна финансијска актива (која обухвата готовину, злато и друге племените метале, депозитне рачуне и хартије од вредности), који су у поседу СФРЈ или Народне банке Југославије директно или код банака у иностранству, југословенских мешовитих банака и агенција југословенских банака у иностранству укључује следеће: i) монетарно злато (271,642.769 оз.), процењене вредности на дан 31. марта 2001. године на \$ 70.18 милиона; ii) девизне рачуне који се воде код комерцијалних банака у иностранству и процењених на дан 31. марта 2001. године на \$ 307,61

милиона; *iii*) девизне рачуне који се воде код мешовитих банака СФРЈ у иностранству и процењених на дан 31. марта 2001. године на \$ 645,55 милиона; *iv*) злато (1209.78 оз.) претходно власништво Франко–УК–САД Комисије за злато, процењене на дан 22. маја 2001. године на \$ 343.76 хиљада; 2) Расположива девизна финансијска актива утврђена у параграфу 1 овог члана, биће распоређена у складу са следећим пропорцијама, које ће се одвојено примењивати на ставове *i*), *ii*), *iii*) и *iv*): Босна и Херцеговина – 15.50 %, Хрватска – 23.00 %, Македонија – 7.50%, Словенија – 16.00%, Савезна Република Југославија – 38.00 %; 3) Уколико се у периоду од наредних пет година нађе постојање текући непознате девизне финансијске активе, она ће се распоредити у што могуће краћем року на основу пропорција наведених у параграфу 2 овог члана, коришћењем механизма описаног у члану 6. (Члан 6) – Свака од Држава сукцесора ће именовати представника Централне банке или другог овлашћеног представника да установе Комитет, који ће се састати у року од 30 дана од дана потписивања овог Споразума ради утврђивања механизма потребних за почетну расподелу како се наводи у члану 5 овог Прилога. Њихов циљ биће што брже спровођење било које расподеле активе. Поред тога, заједнички ће припремити верификацију, решавање и спровођење расподеле сходно члану 4 овог Прилога. Такође, припремиће могућу расподелу активе наведене у члану 1ф) и пасиве наведене у члану 2(1а) и в) овог Прилога сходно договореним пропорцијама наведеним у члану 5(2). Комитет ће, такође, припремити коначни списак свих спољних дугова СФРЈ. (Члан 7) – Гаранције СФРЈ или њене НБЈ за депоноване штедне улоге у чврстој валути код комерцијалних банака и било којих од њених филијала у било којој Држави сукцесору пре датума када је ова прогласила своју независност биће без одлагања предмет преговора, узимајући посебно у обзир неопходност заштите штедне појединаца у чврстој валути. Ови преговори ће се одржати под покровитељством Банке за међународна поравнања. (Члан 8) – 1) Повраћај Државама сукцесорима њихових доприноса Савезном фонду за развој мање развијених република и Косова, уплата заосталих доприноса од Држава сукцесора том Фонду, и отплата кредита одобрених тим Државама од стране Фонда, се поништава; 2) Финансијске обавезе СФРЈ по Споразуму закљученом између СФРЈ и Италије 18. фебруара 1983. године о коначном решавању реципрочних обавеза биће распоређене између Држава сукцесора које су корисници овог Споразума. Сагласно Споразуму са Италијом, закљученом 1955. године између ФНРЈ и Републике Италије о малограничном промету између подручја Горица–Удине и Сежана–Нова Горица–Толмин (Горица споразум), као и између СФРЈ и Републике Италије за гранично подручје Трста на једној страни и Бује, Копер, Сежана на

другој страни (Тршћански споразум), заједно са односним платним аранжманима, се изузима из одредаба овог параграфа. Питања која се односе на Тршћански споразум биће решавана са Хрватском и Словенијом. Питања која се односе на Горички споразум биће решавана само са Републиком Словенијом. (Члан 9) – У вези са расподелом која је договорена претходним члановима овог Прилога, Државе сукцесори су закључиле Овлашћење о стављању на увид података који се прилажу уз овај прилог, које ће у мери коју они нису већ обухватили: а) омогућити слободан приступ документацији и подацима и обезбедити њихове копије које затражи било која од Држава сукцесора, а који се налазе у њиховом поседу и односе се на финансијску активу и пасиву СФРЈ. Рачуни Народне банке Југославије отворени након датума увођења првих санкција УН нису предмет овог овлашћења; б) извршити размену информација о оним рачунима и финансијској активи која се налази код банака у трећим Државама и припада повезаним лицима (како их дефинише орган који у тим Државама регулише банкарско пословање). (Члан 10) – Свака Држава сукцесор је увела нову валуту и утврдила своју монетарну независност. Сходно томе, ни једна Држава сукцесор неће наставити са финансијским захтевима или судским споровима против било које друге Државе сукцесора које се доводи у везу са увођењем сопствене нове валуте или остваривања сопствене монетарне независности.“

Прилогом Ц Споразума о питањима сукцесије дефинисана су потраживања и дуговања бивше СФРЈ, као и њихова подела међу државама сукцесорима. Тако, финансијску активу СФРЈ представљају сва финансијска добра СФРЈ (као што су готовина, монетарно злато и други племенити метали, депозитни рачуни и хартије од вредности) који обухватају посебно: рачуне и другу финансијску активу која се води на име Савезне владе, савезних органа и организација СФРЈ, на име Народне банке Југославије, затим девизне резерве, које обухватају злато и друге племените метале, СФРЈ или Народне банке Југославије; износе које потражује Народна банка Југославије од банака у другим земљама који представљају резултат незавршених међубанкарских клириншких аранжмана; финансијске квоте и права вучења СФРЈ, Народне банке Југославије и других савезних органа и институција у међународним финансијским организацијама, као и финансијску активу која се води код таквих организација, те осталу активу СФРЈ.

Финансијска пасива СФРЈ укључује дугове СФРЈ, дугове за које је гарантовала СФРЈ и финансијске обавезе СФРЈ, који се првенствено састоје од спољног дуга СФРЈ према званичним кредиторима и Међународним финансијским институцијама; спољног дуга СФРЈ према

комерцијалним повериоцима; дугова које Народна банка Југославије треба да плати банкама у другим земљама који су резултат незавршених међубанкарских клириншких аранжмана и спољни дуг СФРЈ повериоцима изван наведених.

Такође, Прилогом су побројане државе у којима се налазе банке према којима је Народна банка Југославије имала дуговања, с тим да се наведени списак може и проширити. Споразумом је одређено да се спољни дугови чији се крајњи корисник задужења налази на територији једне Државе сукцесора или групе држава сматра расподељеним и као такав није предмет сукцесије већ ће бити прихваћен од стране државе на чијој се територији налази крајњи корисник.

Ваља напоменути да је Прилогом Ц из финансијских обавеза које се у њему наводе изузета финансијска обавеза СФРЈ по Споразуму закљученом између СФРЈ и Италије на дан 18. фебруара 1983. године о коначном решавању међусобних обавеза. Под осталим финансијским обавезама се подразумевају гаранције СФРЈ или Народне банке Југославије за депоноване штедне улоге у чврстој валути код комерцијалних банака и у било којој од њених филијала у било којој од Држава сукцесора пре датума проглашења њихове независности, гаранције СФРЈ за штедне улоге депонованих пре одређених датума код Поштанске штедионице и њених филијала у било којој од Република СФРЈ.

Већи део потраживања и дуговања СФРЈ је већ у пракси расподељен на основу споразума између Држава сукцесора или споразума између њих појединачно и одговарајућих институција (ММФ, Светска банка и њене афилијације, Европска банка за обнову и развој, Афричка банка за развој, Интер-Америчка банка за развој, Европска инвестициона банка, Банка за међународна поравнања у Базелу, Поштанска штедионица).

Споразумом су предвиђене и пропорције према којима ће међу Државама сукцесорима бити подељена расположива девизна финансијска актива, која је у поседу СФРЈ или Народне банке Југославије директно или код банака у иностранству, југословенских мешовитих банака и агенција југословенских банака у иностранству, и то тако да у подели Босна и Херцеговина учествује са 15,50 %, Хрватска са 23%, Македонија са 7,50 %, Словенија са 16 % и СРЈ са 38 %.

Под расположивом финансијском активом подразумева се монетарно злато, девизни рачуни који се воде код комерцијалних банака у иностранству или код мешовитих банака СФРЈ у иностранству и злато (претходно власништво Франко–УК–САД Комисије за злато). Предвиђено је да се према истом кључу изврши подела текуће непо-

знате девизне финансијске активе, уколико таква буде пронађена у року од пет година од закључења Споразума.

За спровођење овог Прилога, предвиђено је да свака Држава сукцесор именује представника Централне банке, како би се формирао Комитет за спровођење одредби Прилога Ц.

Имајући у виду потребу да се заштите штедни улози појединаца и то нарочито они у чврстој валути, Споразумом је одређено да гаранције СФРЈ или њене НБЈ за депоноване штедне улоге у чврстој валути код комерцијалних банака и било којих од њених филијала у било којој Држави сукцесору пре датума када је ова прогласила своју независност буду без одлагања предмет преговора који ће се одржати под покровитељством Банке за међународна поравнања.

У самом Прилогу Ц нарочито је скренута пажња на одређене финансијске обавезе које је СФРЈ имала према Италији, па је тако одређено да се обавезе из Споразума закљученог између СФРЈ и Италије 18. фебруара 1983. године о коначном решавању реципрочних обавеза распореде између Држава сукцесора које су корисници овог Споразума. Насупрот томе, Споразум са Италијом, закључен 1955. године између ФНРЈ и Републике Италије о малограничном промету између подручја Горица–Удине и Сежана–Нова Горица–Толмин (Горица споразум), као и између СФРЈ и Републике Италије за гранично подручје Трста на једној страни и Бује, Копер, Сежана на другој страни (Тршћански споразум), заједно са односним платним аранжманима, се изузима од претходно наведеног, те се питања која се односе на Тршћански споразум решавају са Хрватском и Словенијом, а питања која се односе на Горички споразум се решавају само са Републиком Словенијом.

У вези са расподелом средстава која су предмет регулисања овог Прилога, Државе сукцесори су закључиле Овлашћење о стављању на увид података који се прилажу уз овај прилог, ради омогућавања слободног приступа документацији и подацима и обезбеђивања њихове копије које затражи било која од Држава сукцесора, а који се налазе у поседу друге Државе сукцесора и односе се на финансијску активу и пасиву СФРЈ, те ради размене информација о оним рачунима и финансијској активи која се налази код банака у трећим државама и припада повезаним лицима. Изузетак од наведеног овлашћења су рачуни Народне банке Југославије отворени након датума увођења првих санкција УН.

На крају Прилога Ц, предвиђено је да ниједна Држава сукцесор неће наставити са финансијским захтевима или судским споровима који су повезани са увођењем сопствене нове валуте или остваривања

сопствене монетарне независности, против било које друге Државе сукцесора, будући да је свака Држава сукцесор увела нову валуту и утврдила монетарну независност.

Државе сукцесори су се у Додатку 1 Прилога Ц споразума о питањима сукцесије такође споразумеле да податке о банкарским депозитима, држању хартија од вредности и другим облицима финансијске активе Народне банке Југославије (НБЈ), као и друге активе СФРЈ на коју се указује у Резолуцији 1022 Савета безбедности УН (колективно: Замрзнути рачуни), који се држе у страним банкама, страним финансијским институцијама и другим финансијским телима, како су затечени 31. маја 2001. године учине доступним свакој од Држава сукцесора. Стога се у предметном додатку Прилога Ц овлашћују централне банке, одговорна министарства и друге финансијске институције да ставе на увид финансијске податке који се односе на замрзнуте рачуне централним банкама и министарствима финансија свакој од Држава сукцесора, након пријема захтева за доставу таквих података поднетог од стране Централне банке било које Државе сукцесора.

На крају, када говоримо о спровођењу Прилога Ц Споразума о питањима сукцесије, треба напоменути да највише проблема у пракси представља обавеза јемства федерације за штедне улоге грађана, што је једно од суштинских питања у спору Хрватске и Словеније у вези са „Љубљанском банком“.

Прилог Д који се односи на Архиву и садржи дванаест чланова како следи: (Члан 1) – а) За потребе овог Прилога, 'Државна архива СФРЈ' означава сва документа, било ког датума или врсте, без обзира где се налазе, која су настала или примљена од стране СФРЈ (или било које претходне конститутивне структуре југословенске државе од 1. децембра 1918. године) у процесу извршења њених функција и која су 30. јуна 1991. године припадала СФРЈ, у складу са њеним унутрашњим законодавством, а сходно Савезном закону о архивској грађи федерације, чувани под посредном или непосредном контролом као архива за било које потребе; б) За потребе овог Прилога 'Републичке и друге архиве' означавају архиве било које од Држава у њиховом претходном својству као конститутивних република СФРЈ, или њихове територијалне или административне јединице, и означава сва документа, било ког датума или врсте, без обзира на то где се налазе, која су настала или примљена од било које од ових Република или територијалних или административних јединица у процесу извршавања њихових функција и која су 30. јуна 1991. године припадала њима у складу са важећим законом, и које су их, у складу са Законом о архивској грађи сваке републике, чувале под својом по-

средном или непосредном контролом као архиве за било које потребе; ц) 'Документа' у претходним подпараграфима укључују филмску, аудио, видео и другу грађу, као и сваки облик компјутеризованих записа, и укључују документа која представљају културну баштину. (Члан 2) – Уколико је републичка или друга архива била измештена из Републике којој је припадала, или ако је Државна архива СФРЈ била измештена из своје одговарајуће локације, оне ће, на основу одредбе овог Прилога, а у складу са међународним принципом превенијенције, бити враћене односној Републици којој је припадала или њеној одговарајућој локацији што је могуће пре, од стране Државе која тренутно има контролу над њима. (Члан 3) – Део Државне архиве СФРЈ (административна, текућа и архивска документа) потребна за нормално управљање територијом једне или више Држава прећи ће, у складу са принципом функционалне пертиненције, у надлежност тих Држава, без обзира на то где се те архиве тренутно налазе. (Члан 4) – а) Делови Државне архиве СФРЈ који представљају групу која *i*) директно се односи на територију једне или више Држава, или *ii*) је настала или примљена на територији једне или више Држава, или *iii*) се састоји од уговора чији је депозитар била СФРЈ, а односе се само на питања која се тичу територије или институција које су имале седиште на тим територијама, једне или више Држава припашће тим Државама, без обзира на то где се те архиве тренутно налазе; б) до поделе Државне архиве СФРЈ према овом члану, *i*) оригинал Уговора о проблемима водопривреде између ФНРЈ и Грчке, потписан 1959. године (*Сл. лист ФНРЈ*, бр. 20 од 4. јуна 1960. године) и Уговора о чувању и обнављању пограничних ознака на југословенско–грчкој граници с циљем заштите, превенције и решења пограничних инцидената (*Сл. лист ФНРЈ*, бр. 20 од 26. фебруара 1959. године) биће одмах предати Републици Македонији; *ii*) оригинали или оверена копија Осимског уговора и Осимског споразума из 1975. године и сви пратећи споразуми, архиве и припремни радови који се односе на њихове преговоре и примену, ставиће се Хрватској и Словенији на располагање с циљем да им се омогући, уз пуно поседовање сврсисходног материјала, да преговарају с Италијом о последицама ових уговора на њихове Државе. (Члан 5) – Ако сходно чл. 3 или 4, архиве треба да припадну већем броју Држава, те Државе ће се договорити која ће од њих примити оригинале и омогућити другима да направе копије. (Члан 6) – а) У вези са Државним архивама СФРЈ, које нису предмет разматрања чл. 3 и 4, Држава ће, споразумом који ће се постићи у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог Споразума, утврдити њихову праведну расподелу међу собом или њихово задржавање као заједничке баштине Држава које ће имати слободан и неометан приступ. Ако се такав споразум не постигне, архива ће по-

стати заједничка баштина. У оба случаја, свака Држава може да прави копије архива о којима је овде реч на бази једнаког учешћа у трошковима; б) Споразум о коме је реч у параграфу а) узеће у обзир све сврсисходне околности које укључују настојање да се што је могуће више поштује принцип целовитости фонда државне архиве СФРЈ како би се олакшао потпуни приступ њој и истраживање њених фондова. Поштовање целовитости архивских фондова не одређује унапред питање где ће се одређене архивске групе чувати. Министарства или органи одговорни за архиве у свакој од Држава ће у року од 24 месеца од дана ступања овог Споразума на снагу, идентификовати и проследити једни другима листе архивских фондова на које ће се овај принцип применити, а потом ће у наредном периоду од три месеца покушати да се сагласе о свакој таквој листи. Оне ће такође идентификовати и међусобно разменити у периоду од 24 месеца од дана ступања на снагу овог Споразума, пописе архива на које се односе чл. 3 и 4. (Члан 7) – До момента спровођења овог Споразума, омогућиће се тренутни слободан и неометан приступ Државној архиви СФРЈ, датираној са или пре 30. јуна 1991. године, представницима заинтересованих Држава. Овај приступ такође се односи на републичке и друге архиве (осим текућих архива) које се сада налазе у заинтересованим Државама. (Члан 8) – Републичка или друга архива је власништво одговарајуће Државе и није предмет одредби овог Прилога, сем чланова 1, 2 и 7. (Члан 9) – Приватна архива није предмет других одредаба овог члана. Она приватна архива која је била одузета од њихових власника након 1. децембра 1918. године биће враћена тамо где је створена, или њеним власницима, према међународном принципу провенијенције, без надокнаде или других услова. (Члан 10) – Ако су билатерални уговори, које је закључила СФРЈ, били на снази 30. јуна 1991. године, а регулисали су питања реституције архива које нису још увек биле у потпуности извршене, Државе које имају интерес за таквом архивом изражавају спремност да преузму права и обавезе које су претходно припадале СФРЈ у вези са испуњењем ових уговора. (Члан 11) – а) Садашњи ималац оригинала било које архиве која треба да се пренесе сходно одредбама овог Прилога може да направи њихове копије. (б) Цена прављења копија сходно параграфима 5 и 11а) биће предмет даљег споразумевања међу заинтересованим Државама; ц) Цена транспорта архива које треба да се пренесу сходно овом Прилогу ићи ће на терет примаоца; д) Садашњи ималац архива које треба да се пренесу или да се копирају, сходно одредбама овог Прилога, ће омогућити снижавање цена коштања колико је то могуће; е) Свака Држава која омогућава копирање архива, обезбедиће најбољи могући документ за копирање, слободан и истоветан приступ свим Државама које врше копирање; ф) Држава која

поседује оригинална документа која представљају део Државних архива СФРЈ обезбедиће приступ тим документима ради добијања оверене копије која је потребна у доказне сврхе, а на захтев заинтересованог корисника, уколико расположива копија у другој Држави није употребљива за његове законске потребе. (Члан 12) – У року од три месеца од датума ступања на снагу овог Споразума, представници министарства или органа одговорних за архиве у свакој од Држава ће се састати да озваниче овај Прилог, и да одмах предузму могуће одговарајуће акције. Припреме за овај састанак, као и почетни општи надзор спровођења овог Прилога, вршиће Стални мешовити комитет установљен на основу члана 4 овог Споразума.“

Прилогом Д Споразума о питањима сукцесије регулисана је подела „архивске грађе бивше СФРЈ“ којим појмом су обухваћена сва документа, без обзира на датум, врсту или место где се налазе, која су настала или примљена од стране СФРЈ (или било које претходне конститутивне структуре југословенске државе од 1. децембра 1918. године) у обављању својих функција и која су 30. јуна 1991. године припадала СФРЈ, у складу са њеним унутрашњим законодавством, а сходно Савезном закону о архивској грађи федерације. Исти критеријум је примењен и на републичке и друге архиве које подразумевају архиве било које од Држава у њиховом претходном својству као конститутивних република СФРЈ, или њихове територијалне или административне јединице. Предвиђено је да се архивском грађом сматрају и филмска, аудио, видео и друга грађа, као и сваки облик компјутеризованих записа, као и документа која представљају културну баштину. За архиве које су измештене са своје локације, било да се ради о државним архивама СФРЈ или републичким и другим архивама, предвиђено је да према међународном принципу порекла, припадну Држави сукцесору у којој су се налазиле пре измештања. Такође, део државне архиве који је неопходан за нормално управљање територијом једне од Држава сукцесора, припаће према одредбама овог Прилога, тој држави, без обзира где су се предметне архиве до тада налазиле. Претходним правилом су обухваћени и делови архиве који представљају групу и који се односе директно на територију једне или више Држава, односно на делове који су настали или примљени на територији једне или више Држава, или делове који се састоје од уговора чији је депозитар била СФРЈ, а односе се само на питања која се тичу територије или институција које су имале седиште на тим територијама, једне или више Држава.

Прилогом Д одређено је да се расподела архива које нису предмет разматрања у Споразуму, регулише посебним споразумом између држава који би омогућио да се утврди њихова праведна расподела

међу државама или њихово задржавање као заједничке баштине Држава које ће имати слободан и неометан приступ истој. Одређено је такође, да уколико се споразум не постигне у року од шест месеци архива постане заједничка баштина, с тим да у сваком од ових случајева свака Држава може да прави копије предметних архива на бази једнаког учешћа у трошковима.

Имајући у виду значај архива, овим Прилогом је омогућен и не-сметан приступ свих Држава сукцесора државним архивима СФРЈ до њихове коначне поделе. Иако приватна архива није предмет регулација у Споразуму о питањима сукцесије предвиђено је да се приватне архиве која су биле одузете од њихових власника након 1. децембра 1918. године врате у место настанка, или њеним власницима без надокнаде или других услова.

Што се тиче билатералних уговора, које је закључила СФРЈ, и који су били на снази 30. јуна 1991. године, а регулисали су питања реституције архива које нису још увек биле у потпуности извршене, Државе које имају интерес за таквом архивом изражавају спремност да преузму права и обавезе које су претходно припадале СФРЈ, а које се односе на испуњење ових уговора.

Прилог Е односи се на питања пензија и има три члана како следи: „(Члан 1) – Свака Држава, преузима одговорност за правно основане пензије и њихову редовну исплату које је финансирала та Држава у свом ранијем својству конститутивне републике СФРЈ, без обзира на националност, држављанство, боравиште или пребивалиште корисника. (Члан 2) – Свака Држава преузима одговорност да редовно исплаћује пензије које дугује својим грађанима који су били цивилни или војни службеници СФРЈ без обзира на то где имају боравиште или пребивалиште, ако су те пензије биле финансиране из савезног буџета или других савезних средстава СФРЈ; под условом да, у случају лица које је држављанин више од једне Државе: *i*) ако то лице има стално место боравка у једној од тих Држава, исплату пензије врши та држава, и *ii*) ако то лице нема стално место боравка ни у једној Држави чији је држављанин то лице, исплату пензије врши Држава на чијој је територији то лице имало боравиште на дан 1. јуна 1991. године. (Члан 3) – Државе ће, ако то буде потребно, закључити билатералне споразуме ради обезбеђења исплате пензија, у складу са горе наведеним чл. 1 и 2, лицима која се налазе у Држави различитој од оне која не врши исплату пензија тих лица, ради трансферисања потребних средстава за обезбеђење исплате тих пензија, као и ради исплате пензија сразмерно уплатама доприноса. Где то буде потребно, закључењу таквих дефинитивних билатералних споразума може да претходи закључење привремених аранжмана ради обезбеђења

исплате пензија у складу са чланом 2. Билатерални споразуми закључени између било које две Државе имаће већу снагу од одредаба овог Прилога и решаваће питања међусобних потраживања између пензијских фондова тих Држава у погледу исплата пензија које су вршене пре ступања на снагу таквих споразума.“

Прилог Е, који има три члана, утврђује да Држава сукцесор односно бивша република СФРЈ, садашња независна држава је обавезник исплате пензије под одређеним условима. На територији оне бивше републике СФРЈ, а садашње независне државе на којој је грађанин пензионисан та држава има обавезу да финансира исплату пензије корисницима. Државе сукцесори овог споразума су се обавезале да врше редовну исплату пензија без обзира на држављанство, националност, место становања или домицил корисника пензије. У случају да је корисник пензије војни или државни службеник бивше СФРЈ основно је правило да је обавезник исплате пензије Држава сукцесора чији је корисник држављанин. Ако је лице корисник пензије држављанин више од једне Државе сукцесора, онда исплаћује Држава сукцесор где то лице има стално место боравка, а ако то лице нема стално место боравка ни у једној од држава чији је држављанин то лице – корисник пензије, тада ће исплату пензија вршити држава на чијој је територији то лице – корисник пензије, имало место боравка на дан 1. јуна 1991. године. Такође, Државе сукцесори могу закључити и билатералне споразуме за обезбеђење плаћања пензија државним или војним службеницима бивше СФРЈ који се налазе другој држави од оне која плаћа пензије тих лица, а с циљем питања пребацивања неопходних средстава да се обезбеди исплата односно плаћање тих пензија, као и исплате односно плаћање пензија пропорционално уплатама доприноса. Такође, могуће је, где је потребно, да се закључи привремени аранжман ради обезбеђења исплате пензија. Важно је напоменути да билатерални споразуми закључени између било које две Државе сукцесора имаће већу снагу од одредаба Прилога Е и тим билатералним споразумом ће се решавати питања међусобних потраживања између пензијских фондова тих држава у питању у односу на плаћања пензија које су вршене у ранијем периоду, пре ступања на снагу Споразума.

Прилог Ф односи се на Остала права, интересе и обавезе и садржи два члана, како следи: „(Члан 1) – Сва права и интереси који су припадали СФРЈ, а који нису на други начин регулисани овим споразумом (који обухватају али се не ограничавају на патенте, заштитне знакове, ауторска права, тантијеме, захтеве за потраживања и доспелих обавеза које се односе на СФРЈ), биће подељени између Држава сукцесора, узимајући у обзир усвојене сразмере за поделу финан-

сијске активе СФРЈ која је наведена у Прилогу Ц овог Споразума. Подела таквих права и интереса ће се извршити под надзором Сталног мешовитог комитета установљеног у члану 4 овог Споразума. (Члан 2) – Сви захтеви против СФРЈ који нису на други начин регулисани овим Споразумом ће се разматрати на Сталном мешовитом комитету установљеном на основу члана 4 овог Споразума. Државе сукцесори ће обавештавати једна другу о свим таквим захтевима против СФРЈ.“

Наиме, у Прилогу Ф се истиче да сва права и интереси који су припадали бившој СФРЈ, а који нису обухваћени директно овим Споразумом поделиће се између Држава сукцесора према мери за поделу потраживања. Права и интереси на које се овде односи могу бити и патенти, заштитни знакови, ауторска права, тантијеме, потраживања итд. Важно је да предметни Споразум предвиђа да захтеви против бивше СФРЈ који се нису на други начин регулисали у овом Споразуму ће размотрити Стални мешовити комитет сходно члану 4 овог Споразума.

Прилог Г односи се на питање права приватне својине и стечених права и садржи 8 чланова. Прилог Г ћемо посебно обратити члан по члан је највише утиче на физичка и правна лица Држава сукцесора. У 1. члану, наводи се: „Приватна својина и стечена права грађана или других правних лица СФРЈ ће бити заштићена од стране Државе сукцесора у складу са одредбама овог Прилога.“ У члану 1, врло је јасно и прецизно формулисано да ће приватна својина и стечена права свих грађана и других правних лица СФРЈ бити заштићена од стране сукцесора, а у складу са одредбама овог Прилога Г.

У члану 2, наводи се: „а) Права на покретну и непокретну имовину која се налази на територији Државе сукцесора и на коју су грађани и друга правна лица СФРЈ имали право на дан 31.12.1990. године биће призната, заштићена и враћена у првобитно стање од стране те државе у складу са утврђеним стандардима и нормама међународног права, и то независно од националности, држављанства, боравишта или пребивалишта таквих лица. Овим се обухватају лица која су након 31. децембра 1990. године стекла држављанство или ново пребивалиште или боравиште у Држави различитој од Државе сукцесора. Особе које нису биле у могућности да остваре таква права ће имати право на накнаду у складу са грађанским и међународним правним нормама; б) Сваки намерни пренос права на покретну или непокретну имовину извршен после 31. децембра 1990. године закључен под притиском или супротно потпараграфу а) овог члана ће бити ништав.“ „Сви уговори закључени између грађана или других правних лица СФРЈ почев од 31. децембра 1990. године, укључујући и

оне закључене од јавних предузећа, биће поштовани без икакве дискриминације. Свака Држава сукцесор ће обезбедити извршавање обавеза на основу таквих уговора, у случајевима где је распадом СФРЈ било онемогућено извршавање таквих уговора.“ Наведеним чланом 2 Прилога Г предвиђено је да ће грађанима и правним лицима бити призната, заштићена и враћена права која су имали на дан 31. децембра 1990. године, у складу са утврђеним нормама и стандардима међународног права.

Члан 3 Прилога Г наводи: „Државе сукцесори ће поштовати и штитити права свих физичких и правних лица СФРЈ у односу на интелектуалну својину, укључујући патенте, заштитне знакове, ауторска права и друга сродна права (нпр. тантијеме) у складу са међународним конвенцијама у тој области.“ Наведени члан 3 посебан нагласак даје томе да ће Државе сукцесори поштовати и заштити права свих лица (физичких и правних) СФРЈ, а која се односе на интелектуалну својину.

Члан 4 Прилога Г наводи: „Државе сукцесори ће предузети такве активности које могу бити захтеване општим правним принципима и на други начин предвиђене да би се обезбедила ефикасна примена принципа који се наводе у овом Прилогу као што је закључивање билатералних споразума и обавештење својих судова и других овлашћених органа.“ У члану 4 Прилога Г, предвиђено је предузимање других активности по општим правним принципима као што је закључивање билатералних споразума и обавештењу својих судова и других органа.

Члан 5 Прилога Г наводи: „Претходно наведене одредбе овог Прилога неће поништити одредбе билатералних споразума закључених по истим питањима између Држава сукцесора, који по одређеним питањима могу бити коначни између тих Држава.“ У члану 5 Прилога Г, предвиђено је да билатерални споразуми који су закључени између Држава сукцесора, а који регулишу одређене питања, неће се поништавати по претходним одредбама Прилога Г, тако да ће они бити коначни споразуми између Држава сукцесора.

Члан 6 Прилога Г наводи: „Домаће законодавство сваке Државе сукцесора које се односи на 'станарско право' ('станарско право/право становањска правила/станарско право') ће се примењивати једнако на лица која су била држављани СФРЈ и која су имала таква права без дискриминације по било ком основу, као што је пол, раса, боја коже, језик, религија, политичко или друго мишљење, национално или друштвено порекло, припадност националним мањинама, имовинско стање, рођење или други статус.“ Члан 6 Прилога Г односи се на питања станарског права која су имали држављани СФРЈ у свакој од

Држава сукцесора. Ова заштита је предвиђена да се наведеним лицима признаје станарско право без икакве дискриминације.

Члан 7 Прилога Г наводи: „Сва физичка и правна лица из сваке Државе сукцесора ће на основу реципроцитета, имати иста права приступа судовима, административним већима и телима те државе и других Држава сукцесора с циљем остваривања заштите њихових права.“ У члану 7 Прилога Г, предвиђен је реципроцитет у погледу приступа судовима и административним органима с циљем остварења заштите њихових права.

Члан 8 Прилога Г наводи: „Наведене одредбе овог Прилога немају утицаја на било какве гаранције у погледу одсуства дискриминације у вези са приватном својином и стеченим правима који постоје у домаћем законодавству Држава сукцесора.“ У члану 8 Прилога Г, предвиђено је да ове одредбе не иду на штету одредаба националног законодавства Држава сукцесора којима се искључује дискриминација у вези са приватном својином и стеченим правима.

Такође, треба истаћи правно схватање о сукцесији које је усвојено као правни закључак на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда одржаној 27. децембра 2010. године, а касније преименовано у правно схватање на седници од 7. фебруара 2011. године, а дана 23. фебруара 2011. године верификовано, а које се односи на Прилог Г, како следи: „Прилог Г споразума о питањима сукцесије примењује се на питања имовине делова предузећа у Републици Србији која имају седиште на територијама Држава сукцесора бивше СФРЈ, под условима постојања фактичког реципроцитета.“

ЗАКЉУЧАК

Сматрамо, да је Споразум о питањима сукцесије који се односи на бивше републике СФРЈ, а сада независне Државе сукцесоре, важан споразум за коначно реализацију поделе целокупне покретне и непокретне имовине бивше СФРЈ. Такође, наведени Споразум веома је важан и за решавање спорних питања између Држава сукцесора, где се доста прецизно регулише решавање наведених спорова. Иако је Споразум ступио на снагу 3. марта 2004. године, када га је последња Држава сукцесор – Република Хрватска, ратификовала, било је довољно времена да се предметни Споразум у целини реализује. Међутим, због одбијања реализације овог Споразума од појединих Држава сукцесора, на начин што одуговлаче поступак и не поштују одредбе потписаног Споразума које су веома јасне и прецизне, имамо сада ситуацију да је највећи број захтева остао нерешен.

Донедавна примена овог Споразума несумњиво показује неуједначеност, одн. озбиљну неизбалансираност у његовим елементима: нпр. Прилог Б се неоправдано ужурбано примењивао, док се прилози Е и Г готово и нису помакли са мртве тачке, а све на штету интереса грађана Р. Србије и избеглица у Р. Србији. Без синхронизације у примени Споразума о питањима сукцесије као целине, овај неповољни тренд би се наставио.

Oliver Antić
Faculty of Law,
University of Belgrade
University of East Sarajevo

SOME REMARKS ON SUCCESSION AGREEMENT

Summary

Author discusses Succession Agreement signed in Vienna on 29 June 2001 by five sovereign and equal successor states of former SFRY: Bosnia and Herzegovina; Republic of Croatia, Republic of Macedonia, Republic of Slovenia and Federal Republic of Serbia. The Agreement aims to determine equitable and even-handed distribution of rights and responsibilities and assets and liabilities of former common state - SFRY. Having analysed provisions of the Agreement and their application, the author concludes that there are inconsistencies in application by certain successor states. Furthermore, some serious disparities between the elements of the Agreement have been noted. For example, Annex B to the Agreement was unjustifiably hastily implemented, whereas Annexes E and G remained virtually unimplemented – all of this to the detriment of the citizens of Republic of Serbia and refugees in Republic of Serbia. Without synchronisation in the application of the Agreement on Succession as a whole, this unfavourable trend would continue.

Key words: *Agreement on Succession; Successor states; Consensus; Application.*